

VPRO

Bij brief van 4 februari 2021 heeft de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media het Commissariaat voor de Media gevraagd op grond van artikel 2.31, eerste lid van de Mediawet een advies uit te brengen over de aanvragen voor een erkenning of een voorlopige erkenning voor de verzorging van media-aanbod voor de landelijke publieke mediadienst die voor 1 februari 2021 bij het Commissariaat zijn ingediend. De VPRO heeft op 29 januari 2021 een aanvraag voor een erkenning ingediend bij het Commissariaat.

De minister heeft het Commissariaat gevraagd in het advies specifieke aandacht te besteden aan de volgende punten: de ledeneis, het zijn van een omroepvereniging, de stromingseis, de vertegenwoordiging van de identiteit in het programmabeleid, de naleving van de Mediawet, de governance en de toegevoegde waarde van aanvragers van een (voorlopige) erkenning.

Leeswijzer

Allereerst geven wij het advies weer. Vervolgens gaan we in op de onderdelen uit de adviesaanvraag van de minister. Tot slot gaat het Commissariaat in op een aantal punten waaraan hij vanuit zijn missie en voor het kunnen uitoefenen van goed toezicht veel belang hecht.

Advies

Het Commissariaat stelt vast dat de VPRO aan de formele vereisten van de Mediawet 2008 voldoet om voor een erkenning in aanmerking te komen. Ook voor het overige ziet het Commissariaat geen beletselen voor erkenningsverlening. Gelet daarop adviseren wij de VPRO de gevraagde erkenning voor de concessieperiode 2022-2026 te verlenen.

Ledendrempel

De VPRO heeft het wettelijk minimum vereiste aantal leden behaald om als een zelfstandige omroepvereniging in aanmerking te komen voor een erkenning.

Het zijn van een omroepvereniging

Rechtspersoon

De VPRO heeft bij de aanvraag de akte van oprichting van 19 oktober 1925 bijgevoegd en de nieuwe statuten van juni 2018. Hieruit blijkt dat de VPRO een omroepvereniging is, die bij de oprichting de naam Vrijzinnige Protestantsche Radio Omroep droeg, maar nu de naam Omroepvereniging VPRO draagt.

Uitvoering publieke mediaopdracht als doelstelling

De wettelijk voorgeschreven statutaire (hoofd)doelstelling van artikel 2.24, eerste lid sub b van de Mediawet 2008 luidt het ter uitvoering van de publieke mediaopdracht op landelijk niveau media-aanbod verzorgen en alle activiteiten te verrichten die nodig zijn om daarmee een publieke taak van algemeen nut te vervullen.

In de statuten van juni 2018 heeft de VPRO een zodanige eigen invulling gegeven aan deze wettelijk voorgeschreven statutaire (hoofd)doelstelling dat niet eenduidig is vast te stellen of deze voldoet aan de wet.

Het Commissariaat ziet, na mondelinge toelichting van de VPRO, geen reden om negatief advies uit te brengen vanwege dit onderdeel maar heeft de VPRO meegegeven vóór het ingaan van de volgende concessieperiode de wettelijk bepaalde statutaire hoofddoelstelling duidelijker in de statuten op te nemen, hetgeen de VPRO toegezegd heeft te zullen doen.

Stromingseis

De VPRO heeft in artikel 2 van zijn statuten (juni 2018) neergelegd dat de vereniging ten doel heeft vanuit een door de ALV aan te geven identiteitsbeschrijving (missie) multimediaal media-aanbod te verzorgen in de ruimste zin van het woord. De ALV stelt dus de identiteitsbeschrijving (de missie) vast, en dus de stroming die de VPRO vertegenwoordigt.

De raad van toezicht dient het jaarlijkse programmabeleid te toetsen aan deze identiteitsbeschrijving als bedoeld in artikel 2 lid 1 van de statuten. In het beleidsplan wordt de missie als volgt beschreven:

'De omroep werd opgericht voor vrijzinnige protestanten die vonden dat het geloof in de pas moest lopen met de moderne tijd en dat wetenschappelijke inzichten christelijke dogma's konden laten sneuvelen. Deze vrijzinnige traditie, het bevragen en zoeken naar nieuwe invalshoeken en perspectieven, is ook nu nog de VPRO eigen. [...]
In de laatste decennia van de vorige eeuw vertegenwoordigde de VPRO nadrukkelijk de progressieve voorhoede, soms activistisch, vaak grensverleggend, uitgesproken en kritisch. In het nieuwe millennium is de VPRO vooral een ondogmatische uitvalsbasis geworden voor het vrije denken. Omdat een complexe samenleving bezinning, diepgang, twijfel en verwondering kan gebruiken. De VPRO informeert en inspireert nieuwsgierige mensen met een origineel media-aanbod dat uitdaagt om zelf te denken en te doen.'

De VPRO wil daarnaast een divers en jong publiek bereiken en daarmee onder andere de progressiviteit uiten die al honderd jaar een fundament is voor de organisatie. Binnen de kaders van het leefstijlgroepenmodel van de NPO richt de VPRO zich vooral op de 'Welgestelde Verdiepingszoeker' en de 'Avontuurlijke Stadsbewoner'; twee categorieën die binnen de progressieve, kritische voorhoede lijken te vallen, zoals de VPRO dit omschrijft in het beleidsplan.

In het erkenningsadvies van 2014 heeft het Commissariaat vastgesteld dat het bevolkingsdeel dat VPRO vertegenwoordigt, een stroming is in de zin van de Mediawet 2008. Nu de omroepvereniging datzelfde deel van de bevolking wil representeren en VPRO aan de ledeneis heeft voldaan, komt het Commissariaat tot de conclusie dat VPRO voldoet aan de eis die is gesteld in artikel 2.24, eerste lid sub c van de Mediawet 2008 en daarmee bijdraagt aan de pluriformiteit van de publieke omroep. Het Commissariaat stelt vast dat VPRO heeft voldaan aan de formele vereisten die artikel 2.24 de Mediawet 2008 aan een omroepvereniging stelt.

Identiteit vertegenwoordigd in programmabeleid

De VPRO is van plan om de komende concessieperiode de ruimte te geven aan makers om de status quo te bevragen. Zij wil in haar programma's nieuwe stromingen en ontwikkelingen leren begrijpen. 'Diversiteit' is een rode draad voor de programmering van de VPRO voor de komende concessieperiode. De VPRO meent na de Black Lives Matter-beweging hier niet meer in achter te kunnen blijven. Dit betekent ook een inclusieve organisatie met concrete doelen. 'Vooruitgang' is en blijft één van de belangrijkste doelen van de VPRO in de programmering. Zij kiest voor lokaal en globaal als perspectief, door buiten de landsgrenzen te kijken in Bureau Buitenland maar ook door met lokale journalisten te werken.

Denken vanuit de inhoud en maximale ruimte aan de maker geven heeft volgens de VPRO tot grote successen geleid in de afgelopen jaren. Zij wil hier niet voorzichtig mee omgaan en blijven inzetten op technologische innovatie, hetgeen ook aansluit bij de publieke media-opdracht. De VPRO biedt een veelzijdig programmapakket waarvan ook bij de achterban wordt gepeild of het voldoet aan diens

behoefte. VPRO-leden hebben een sterke interesse in kunst en cultuur, wetenschap, natuur en klimaatverandering en maatschappelijke ongelijkheid. De jongere achterban heeft daarnaast ook een belangstelling voor seksualiteit en privacy.

De focus ligt voor de VPRO in de komende concessieperiode op zes van de tien genres binnen genrebeleid zoals deze zijn voorgesteld in het CBP van de NPO, namelijk: journalistiek, kunst & cultuur, kennis & wetenschap, documentaire, drama en jeugd.

Binnen het genre journalistiek werkt de VPRO veelal samen met andere omroepen zoals HUMAN, BNNVARA en AVROTROS. Binnen het genre kunst en cultuur zorgen jonge en diverse makers voor nieuwe vormen en andere perspectieven. VPRO is mediapartner van IFFR en IDFA en verslaat de grote festivals. Zij werkt samen met festivals zoals Lowlands, Best Kept Secret en Woo Hah.

Binnen het genre kennis en wetenschap toont de VPRO de progressieve en kritische blik, hetgeen zij als het startpunt voor de journalistieke bevraging van de toekomst ziet. Online zal VPRO samenwerking zoeken met het nieuwe platform NPO Kennis. In het genre documentaire heeft de VPRO in de afgelopen jaren verhalende documentaireseries gemaakt waaronder reisseries en series over Nederland, waaronder ook audiodocumentaire. Juist bij dit genre ziet zij de noodzaak van interactie met het jonge publiek door zich te bewegen op platforms. Binnen het genre drama wil de VPRO de komende concessieperiode komische en absurdistische drama maken en samen met HUMAN geëngageerd maatschappelijk drama.

Met nieuwe en jonge doelgroepen zoekt VPRO online verbinding door webseries. Jeugd is een genre waarin VPRO zich wil positioneren als authentiek en origineel, en vooral niet belerend of nep. Ze laten kinderen ontdekken in plaats van het voorkauwen.

De VPRO beoogt de 'welgestelde verdiepingsoeker' maar ook een jonger publiek: 'de avontuurlijke stadsbewoner' te bereiken en toont in haar beleidsplan dit publiek daadwerkelijk te bereiken met het programma-aanbod dat zij maakt.

Naar het oordeel van het Commissariaat weerspiegelt het voorgenomen programmabeleid de identiteit van VPRO en levert het een bijdrage aan het uitvoeren van de publieke mediaopdracht.

Democratische invloed leden op het programmabeleid

Uit de statuten van de VPRO blijkt dat er een ALV is waarin ieder lid één stem heeft. De ALV wordt bijeengeroepen door het bestuur. Het bestuur is verplicht tot het bijeenroepen van de vergadering op verzoek van de leden. De voorzitter van de ALV leidt de vergadering, tenzij de vergadering is opgeroepen door de leden zelf, dan beslist de vergadering over het voorzitterschap. De raad van toezicht en het bestuur hebben toegang tot de ALV en hebben in die vergadering een raadgevende stem.

Aan de ALV komen alle bevoegdheden toe die niet volgens de statuten of de wet aan het bestuur en de raad van toezicht of andere organen zijn opgedragen. De bevoegdheden van de ALV waar de directe invloed op het (programma)beleid uit blijkt zijn: het goedkeuren van het meerjarenbeleidsplan en de meerjarenbegroting die ten grondslag ligt aan de erkenningsaanvraag. Een indirecte invloed van de leden op het beleid blijkt uit de bevoegdheid van de leden om de leden van de raad van toezicht te benoemen, te schorsen en te ontslaan.

Het Commissariaat is van oordeel dat de leden van VPRO op democratisch aanvaardbare wijze directe invloed kunnen uitoefenen op het (programma)beleid.

Contributie

De VPRO voldoet aan het contributievereiste van artikel 2.24, eerste lid onder e van de Mediawet 2008.

Naleving Mediawet (zicht op naleving)

De VPRO stelt zich te houden aan de Mediawet en aanvullende richtlijnen. De omroep geeft aan richtlijnen voor reclame, sponsoring, bescherming van minderjarigen, nevenactiviteiten en rechtmatige besteding van publieke middelen in acht te nemen. Verder benadrukt de VPRO dat onafhankelijkheid van commerciële invloeden, de overheid en speciale belangen een voorwaarde is om media te kunnen maken binnen de publieke.

In de huidige concessieperiode heeft het Commissariaat geen overtredingen van de VPRO geconstateerd die aanleiding vormden voor een sanctieprocedure.

Het Commissariaat heeft, mede op basis van het beleidsplan en het handelen in het verleden, geen aanwijzingen dat de VPRO zich niet zal houden aan de Mediawet 2008 en de richtlijnen van het Commissariaat.

Governance

De VPRO kent vier organen, te weten: de algemene ledenvergadering, de raad van toezicht, het bestuur en de verkiezingscommissie. Uit de beschrijving van de bestuurlijke organisatie, de statuten en het reglement Raad van Toezicht blijkt een heldere organisatiestructuur. De taken en bevoegdheden van deze organen zijn duidelijk vastgelegd en hieruit blijkt geen vermenging van taken tussen bestuur en toezicht. Dubbelfuncties in het bestuur en de raad van toezicht zijn uitgesloten en er zijn geen benoemingsstructuren die de verhoudingen tussen bestuur en toezicht kunnen vertroebelen.

We hebben geen zaken geconstateerd waaruit blijkt dat er geen sprake is van deugdelijk, onafhankelijk en deskundig toezicht. In de statuten staat vermeld dat de leden van de raad van toezicht op openbare wijze worden geworven aan de hand van het profiel. Over vacatures in het bestuur heeft de VPRO schriftelijk toegelicht dat de zinsnede in de statuten hierover ook zo gelezen moeten worden dat openbaar wordt geworven.

Het Commissariaat concludeert dat VPRO voldoet aan de vereisten uit artikel 2:142a, eerste lid van de Mediawet 2008.

Journalistieke kwaliteitsstandaarden

Het redactiestatuut van de VPRO heeft tot doel de onafhankelijkheid van de programmatisch en redactioneel inhoudelijk betrokken redactiemedewerkers van de VPRO te waarborgen bij het uitoefenen van hun journalistieke taak. Het redactiestatuut beoogt de redactiemedewerkers een zo groot mogelijke onafhankelijkheid te garanderen bij de uitoefening van hun werkzaamheden zonder rechtstreekse beïnvloeding van wie dan ook. Het Redactiestatuut bevat in elk geval de waarborg dat de normen inzake journalistieke beroepsethiek en kwaliteit worden nageleefd alsmede waarborgen voor redactionele onafhankelijkheid ten opzichte van adverteerders, sponsors, co-financiers en anderen die bijdragen hebben verstrekt voor de totstandkoming van Media-aanbod. Het redactiestatuut van de VPRO is niet openbaar.

In het redactiestatuut zijn bepalingen opgenomen omtrent beginselen van zorgvuldige en onafhankelijke journalistiek, bescherming van bronnen en redactionele onafhankelijkheid van externe financiers. Voor zorgvuldige en onafhankelijke journalistiek committeren de VPRO en alle redactiemedewerkers zich aan de Leidraad van de Raad voor de Journalistiek.

In het redactiestatuut is een medezeggenschapsorgaan in de vorm van een redactieraad opgenomen. In het redactiestatuut van de VPRO komen de kernwaarden: waarheidsgetrouw, onafhankelijk, evenwichtig en open vizier in voldoende mate voor. Naar het oordeel van het Commissariaat voldoet

het voorgenomen media-aanbod van de VPRO daarmee aan hoge journalistieke en professionele kwaliteitsstandaarden.

Het Commissariaat stelt vast dat VPRO over een redactiestatuut beschikt als bedoeld in artikel 2.88, derde lid, van de Mediawet 2008.

Administratieve Organisatie / Interne Beheersing en financiële reserve

De VPRO heeft bij de aanvraag een uitgebreide beschrijving opgenomen van de beheersprocessen en de financiële en administratieve organisatie.

Naar het oordeel van het Commissariaat blijkt uit de beschikbare cijfers dat de financiële positie van VPRO stabiel is. Op basis van de omvang van het eigen vermogen van VPRO ultimo 2019 is het niet aannemelijk dat het eigen vermogen op 31 december 2021 negatief zal zijn.

Bereidheid tot samenwerking

De VPRO omschrijft in het beleidsplan de samenwerking met HUMAN. Daarbij gaat zij in op de samenwerking die al sinds 2011 bestaat en hoe partijen die verder zullen uitbreiden als samenwerkingsomroep, mits HUMAN erin slaagt om een erkenning te krijgen. Hierbij zal HUMAN filosofie en levensbeschouwing toevoegen aan het programmapakket. VPRO en HUMAN zullen daartoe een stichting oprichten die de erkenning verkrijgt, waarbij de omroepverenigingen VPRO en HUMAN zelfstandig voortbestaan. Zij zullen hier nog verder vorm aan geven in samenwerkingsovereenkomsten. Deze samenwerking zorgt ervoor dat er ook weer plek komt binnen het bestel voor nieuwe aspirant-omroepen. VPRO geeft in het beleidsplan aan ook open te staan voor samenwerking met de nieuwe aspirant-omroepen.

VPRO toont naar het oordeel van het Commissariaat de benodigde bereidheid om samen te werken met andere omroeporganisaties binnen het landelijke publieke bestel en is loyaal aan de doelstellingen van de publieke omroep als geheel.